

УДК 159.99

Б 82

Зоряна БОРИСЕНКО

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СТИЛІВ БАТЬКІВСЬКОЇ ВИХОВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ПІДЛІТКАМИ

У статті визначено та проаналізовано психологічний зміст поняття “стиль батьківської виховної взаємодії з підлітком”. Основну увагу приділено вивченню співвідношенню стильових ознак сімейного виховання та стилю батьківської виховної взаємодії. Обґрунтовано необхідність зміни батьківських установок, зміни їхньої позиції щодо підлітків, перегляду системи оцінювання їх як особистостей.

Ключові слова: *стилі сімейного виховання: потураюча гіперпротекція, домінуюча гіперпротекція, емоційне відмежування, жорстке ставлення, підвищена моральна відповідальність.*

У сучасному суспільстві простежується криза сім'ї, яка виявляється не лише у соціально-економічній площині. Умови життя сприяють, на жаль, певному звуженню сімейного кола, обмежуючи його рамками нуклеарної родини, яку складають лише батьки і діти. Актуальними проблемами є відсутність єдиної стратегії, послідовності виховання дітей у сім'ї, незрозуміння цінності й унікальності кожної дитини, нездатність батьків прогнозувати наслідки виховання. І все ж, не дивлячись на факт певної еволюції родини, вона залишається універсальною реальністю, де відбувається народження та формування особистості: становлення характеру, формування ціннісних орієнтацій, провідних пріоритетів, соціальної зрілості (Ю. Альошина [1] та ін.). Сімейні умови: охоплюючи соціальний стан, рід занять, матеріальний рівень і рівень освіти батьків – значною мірою зумовлюють життєвий шлях дитини. Крім цілеспрямованого виховання, яке здійснюють батьки, на дитину впливає внутрішньосімейна атмосфера

© Борисенко Зоряна, 2010

загалом, причому ефект цього впливу проявляється з віком, відбиваючись у структурі особистості.

Однак у контексті сучасних підходів до внутрішньої структури батьківсько-дитячих стосунків у сучасних сім'ях з погляду стилю батьківської виховної взаємодії з підлітками виникає необхідність вивчити змістову частину характеристик стилів сімейного виховання підлітків у контексті суб'єкт-суб'єктної парадигми. Ми виокремили рефлексивний, авторитарний, потуральний та гіперопікувальний стилі батьківської виховної взаємодії з підлітками, та проаналізували результативність взаємодії залежно від їх співбуття з батьками.

Розробка цих питань пов'язана з реалізацією Державної цільової програми “Молодь України” на 2009 – 2015 рр. (Постанова Кабінету Міністрів України № 41 від 28.01.2009 р.).

Зараз функціонує тип сім'ї, відмінний від того, який зародився у ХІХ ст. З другої половини ХХ ст. у зв'язку з НТП, глобалізацією відбувається народження нової сім'ї, яка відрізняється від покоління дідусів, бабусь, втрачає патріархальні зв'язки або видозмінює їх, обмежує.

Сучасні дослідники А. Реан [7], Г. Крайг [5] та інші для характеристики відносин між батьками та дітьми використовують поняття “стиль батьківської поведінки”. Під цим вони розуміють поведінку, переважно зосереджену на турботі про дитину, її захисті, догляді за нею.

Ейдеміллер Е. [8] досліджував стиль сімейних взаємин, який передбачає оптимальну взаємодію у двобічному напрямі, а саме: батьків із дітьми та дітей із батьками. На думку Е. Шеффер, [10] сімейні взаємини, залежать від тих способів поведінки, які використовують батьки з метою виховання, точніше – стилю сімейного виховання. Ю. Гіппенрейтер [3] стверджує, що для виховання потрібна взаємодія батька і матері, що проявляється у стилі батьківської взаємодії. Кожне з виокремлених понять можна застосовувати до будь-якої сім'ї, навіть до тієї, де нема тісної взаємодії батьків і дітей. З.Т.Борисенко [2] визначає поєднання ознак стилю сімейних взаємин, стилю сімейного виховання та стилю батьківської взаємодії як цілісний стиль батьківської виховної взаємодії з

підлітком, що передбачає, що передбачає взаємний прояв дій, співдіяльність і охоплює стильові характеристики батьківських впливів.

Автор констатує стиль батьківської виховної взаємодії з підлітком як сукупність характерних способів відносин батьків з підлітком, що виявляється у використанні першими певних стратегій виховного впливу з метою зміни поведінки останніх [2].

Незважаючи на такий ґрунтовний підхід, на сучасному етапі розвитку психологічної науки виникла проблема у системному вивченні змістовної характеристики стилів сімейного виховання, адже стилі батьківської виховної взаємодії з підлітком демонструють лише тенденції умов розвитку особистості у підлітковому віці. Реальне життя може бути поблажливіше, благополучніше або і жорсткіше, жадливіше, незбагненніше. У сім'ї може бути одночасне розмаїття стилів взаємодії, зумовлених неоднорідністю культурних рівнів її членів (дідусів, бабусь, батьків, інших родичів). Підліток може прагнути до ідентифікації зі своїми батьками, але може займати і відчужену позицію.

Метою статті є визначення та аналіз домінантного стилю батьківської виховної взаємодії з підлітком, зіставлення його зі стилем сімейного виховання, аналіз психологічних особливостей сімейного виховання підлітків та диференціація стильових характеристик у контексті стилів батьківської виховної взаємодії з підлітком.

Ґрунтуючись на викладених теоретичних позиціях, ми провели емпіричне вивчення стилів батьківської виховної взаємодії у контексті виховання підлітків.

Для визначення домінування у батьків певного стилю батьківської виховної взаємодії з підлітком ми користувалися тестом-опитувальником батьківського ставлення до дітей Варги-Століна. Батьківське ставлення, згідно з цією методикою, трактується як система різноманітних почуттів стосовно дитини, поведінкових стереотипів, що практикуються у спілкуванні з нею, особливостей сприйняття й розуміння характеру й особистості дитини, її вчинків.

Питальник складається з п'яти шкал [4]: 1. “Прийняття-неприйняття”; 2. “Кооперація”; 3. “Симбіоз”; 4. “Авторитарна гіперсоціалізація”; 5. “Маленький невдаха”.

Описані шкали екстрапольовані у наше дослідження, оскільки відображають зміст рефлексивного, потурального, гіперопікувального та авторитарного стилів батьківської виховної взаємодії з підлітком, описаних В. Мухіною. Ми здійснили змістовий аналіз та пілотажне дослідження, що дало нам змогу стверджувати: зміст першого полюса шкали “прийняття-неприйняття” відображає характеристики рефлексивного стилю батьківської виховної взаємодії з підлітком, друга шкала – “кооперація” – відповідає потуральному стилю виховної взаємодії батьків з підлітком, третя шкала – “симбіоз” – гіперопікувальному, четверта – “авторитарна гіперсоціалізація” – авторитарному. Оскільки п'ята шкала (“маленький невдаха”), на нашу думку, є крайньою формою ліберально-потурального стилю батьківської виховної взаємодії з підлітком, показники за цією шкалою до уваги не бралися.

Вивчаючи стиль батьківської виховної взаємодії з підлітком, ми звернулися до методики дослідження особливостей взаємодії для визначення відносно стійких компонентів у їхній структурі. Водночас, виникає підстава для характеристики стилів сімейного виховання, адже виховні впливи і тут є структурними одиницями.

Аналіз наукових праць із цієї проблематики свідчить, що спроби встановити певну залежність спостерігаються у деяких зарубіжних дослідженнях, але багато з них не стосуються підліткового віку; не було даних про особливості сімейного виховання, що впливають на стиль батьківської виховної взаємодії з підлітком.

У своєму емпіричному дослідженні ми використали класифікацію стилів сімейного виховання, розроблену Е. Ейдемільером [8] і В. Юстіцкіс [9], яка пояснює не лише наявні зміни у характерологічних особливостях особистості, але й показує суб'єкт-об'єктне (монологічне) й інтросуб'єктне (діалогічне) ставлення дорослого до підлітка. Ці вчені виділяють шість основних типів сімейного виховання: 1. Потуральна

гіперпротекція; 2. Домінуюча гіперпротекція; 3. Жорстке звертання; 4. Емоційне відмежування; 5. Підвищена моральна відповідальність; 6. Бездоглядність [8]. Бездоглядність як тип сімейного виховання не беремо до уваги, оскільки у цьому випадку взаємодії не відбувається.

Використаний нами опитувальник “Аналіз сімейних взаємовідносин (АСВ) “ Е. Ейдеміллера, адаптований для батьків, спрямований на визначення деяких особливостей стилю виховання (рівень протекції, задоволення потреб дитини, вимогливість та надання самостійності, використання санкцій) і можливих порушень у взаєминах підлітка з батьками, а також зміщення структурно-рольового аспекту життєдіяльності сім’ї (розширення батьківських почуттів, надання переваги дитячим якостям, проєкція на дитину власних небажаних якостей) і порушення механізмів інтеграції сім’ї (нерозвиненість батьківських почуттів, виховна невпевненість, фобія втрати, зміщення у настановах батьків щодо дитини залежно від її статі). Дослідження цих рис допоможе нам також встановити взаємозв’язок стилю сімейного виховання зі стилем батьківської виховної взаємодії з підлітком, оскільки вони взаємодоповнюють один одного та передбачають застосування виховного впливу з метою соціалізації особистості підлітка.

Вивчаючи стиль батьківської виховної взаємодії з підлітком за допомогою теста-опитувальника батьківського ставлення до дітей Варги-Століна, ми констатували, що рефлексивним стилем володіли 10,4% батьків зі 125 опитаних. Батьки враховують почуття дорослості, що з’явилося у підлітка. Вони занурюються в емоційний досвід дитини, переключають увагу з власних емоцій на її думки. Не нав’язуючи своєї думки, висловлюють готовність обговорити проблеми підлітка, виражаючи тим самим готовність до співпраці з ним. Демократичні батьки оцінюють у поведінці дитини самостійність, дисциплінованість, одночасно вимагаючи виконання обов’язків, бачать причинново-наслідкові зв’язки між почуттями підлітків та їхніми вчинками. Вони оволодівають базовими знаннями про потреби і поведінку підлітка, навичками комунікації – прийняттям і відображенням почуттів, навичками встановлення дисципліни і регуляції поведінки своєї дитини.

Батьки розуміють: якщо їхні зусилля не мають відгуку, це відбувається тому, що вони не беруть до уваги або недооцінюють емоційних переживань і думок підлітка, чогось не розуміють у мотивації його поведінки.

Неприйняття як стиль реагування на поведінкові прояви підлітків притаманні 13,6% досліджуваних. Не брали до уваги дані цієї шкали в подальшому емпіричному дослідженні, оскільки при такому стилі взаємодія з підлітком не відбувається, її уникають, а, отже, немає виховного впливу. Хоч подекуди “тримання паузи” у взаєминах може справляти виховну дію.

Серед протестованих батьків ми виявили 12% тих, що належать до потурального стилю виховної взаємодії, тобто взаємодіють з підлітком за принципом уседозволеності: підліток уже давно “сів їм на голову” і добре засвоїв способи маніпулювання ними. Батьки виконують усі бажання, примхи підлітка, не перешкоджають йому робити щось нездолене, варте осуду. Найчастіше в основі цього стилю виховної взаємодії лежить пасивність батьків як вихователів.

Гіперопікувальний стиль батьківської виховної взаємодії з підлітком властивий 29,6% батьків із числа тих, хто брав участь в опитуванні. Підліток у такій сім’ї перебуває під постійним наглядом, пильною увагою і турботою батьків, у яких є чимало власних внутрішніх проблем, що виникають переважно на основі особистих трагедій і комплексів. З підлітком батьки не розлучаються, контролюють його дії, вчинки. Простежується певна недовіра та обмеження у самостійності підлітків, а також підміна їхніх зусиль власною активністю, що формує у підлітків часткову залежність від батьків. Питання про активне формування особистості відходить на другий план. У центрі виховних впливів перебуває інша проблема – задоволення потреб підлітка та відгородження його від труднощів.

Відповідно 34,4% батьків авторитарного стилю батьківської виховної взаємодії з підлітком характеризує прагнення обов’язково утвердити свій авторитет, заснований на беззастережному підпорядкуванні владі дорослого. Батьки продовжують пред’являти підліткові ті ж жорсткі вимоги, що й у дитинстві. Звичайно, якщо це було прийнято раніше, тут продовжують застосовувати і фізичні покарання (у дитинстві

шльопали, тепер можуть “врізати”). В авторитарній сім’ї підліток так само самотній, нещасливий і невпевнений у собі, як і в дитинстві.

У виховній практиці спостерігаються різні стилі батьківської виховної взаємодії з підлітком, які багато у чому залежать і від національних традицій, і від індивідуальних особливостей. Однак у взаємодії батьків з підлітками домінує авторитарно-монологічний стиль. Живучість авторитарних методів, на нашу думку, пояснюється багатьма факторами. По-перше, така традиція. Ставши дорослим, батьки часто відтворюють те, що свого часу з ними робили їхні батьки, навіть якщо вони пам’ятають, як їм було важко. По-друге, характер сімейної взаємодії дуже тісно пов’язаний зі стилем суспільних відносин взагалі: сімейний авторитаризм відображає й підкріплює командно-адміністративний стиль, що вкоренився на виробництві й у суспільному житті. По-третє, батьки несвідомо “зганяють” на дітях свої службові неприємності, роздратування, що виникає в чергах, переповненому транспорті тощо. По-четверте, низький рівень педагогічної культури батьків та впевненість у тому, що найкращий спосіб розв’язання будь-яких конфліктних ситуацій – це сила.

Установлено також, що домінування авторитарно-монологічного стилю корелює із загально невисоким рівнем загальноетичних та альтруїстичних цінностей батьків, у результаті чого прагматичні цінності екстраполюються і на сприйняття підлітків.

Практичне дослідження взаємодії батька (матері) і підлітка потребує вивчення змістових характеристик батьківсько-дитячих відносин і взаємодії, які тісно пов’язані між собою: відносини залучаються у реальну взаємодію і як умова, і як результат. Тому цілком обґрунтованим видається дослідження взаємозв’язку стилю батьківської виховної взаємодії з підлітком зі стилем виховання підлітка. Ми вивчали стилі сімейного виховання підлітків за допомогою опитувальника “Аналіз сімейних взаємовідносин (АСВ)” Е. Ейдемільера, адаптованого для батьків підлітків.

Співвідношення стильових ознак сімейного виховання та стилю батьківської виховної взаємодії на основі отриманих

даних за тестом-опитувальником батьківського ставлення до дітей Варги-Століна та за тестом “АСВ” Е. Ейдемільлера показало, що у кожному стилі батьківської виховної взаємодії з підлітком простежується домінування певного стилю сімейного виховання, оскільки є їх поєднанням і один зі стилів виявлений більшою мірою, ніж інший, а в останньому випадку відзначаємо повний збіг стилю батьківської виховної взаємодії з підлітком зі стилем виховання (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Перелік стилів батьківської виховної взаємодії з підлітком у стилях сімейного виховання

Стиль батьківської виховної взаємодії з підлітком	Стилі сімейного виховання (%)				
	ПГ	ДГ	ЕВ	ЖС	ПМВ
Рефлексивний	100	0	0	0	0
Потуральний	80	20	0	0	0
Гіперопікувальний	54,05	45,95	0	0	0
Авторитарний	9,3	37,2	27,9	11,64	13,96

Примітка. ПГ – потураюча гіперпротекція, ДГ – домінуюча гіперпротекція, ЕВ – емоційне відмежування, ЖС – жорстке ставлення, ПМВ – підвищена моральна відповідальність.

Отже, зафіксований нами перелік стилів батьківської виховної взаємодії з підлітком у стилях сімейного виховання відкидає можливість приписування певного стилю сімейного виховання конкретному стилю батьківської виховної взаємодії з підлітком. А це означає, що кожен з п'яти стилів сімейного виховання може бути представлений у кожному стилі батьківської виховної взаємодії з підлітком.

Дані нашого дослідження підтверджуються дослідженнями Д. Кендела і Г. Лессера, які довели, що демократичний тип сім'ї має виховний вплив, а також установили, що сім'я з більш високим рівнем демократизації сімейних стосунків характеризується високим рівнем вербального спілкування між батьками та дітьми; залученням дітей до обговорення сімейних проблем; урахуванням їхньої думки; готовністю батьків у разі

потреби прийти на допомогу дітям разом з вірою в їхню успішну самостійну діяльність, адекватним батьківським контролем.

Дитині найбільше шкодить непослідовний, змішаний стиль виховання, неузгодженість і суперечливість установок батьків на процес виховання, оскільки постійна непередбачуваність реакцій батьків позбавляє дитину відчуття стабільності довкілля, породжуючи у неї підвищену тривожність.

Проаналізуємо якісний бік отриманих емпіричних даних за цими стилями. Його можна здійснити за вихідними параметрами вираженості ознак виховного процесу за опитувальником "АСВ". Для цього ми визначили процентне співвідношення вираженості рівня протекції (шкали П+ та П-), ступеню задоволення потреб підлітка (шкали Зд+ та Зд-), кількості вимог до підлітка (шкали В+ та В-), кількості вимог-заборон (шкали З+ та З-) та суворих санкцій (шкали С+ та С-), що відображено у табл. 2. відповідно до кожного стилю батьківської взаємодії з підлітком.

Таблиця 2.

**Кількісні показники стилю сімейного виховання у
стилях батьківської виховної взаємодії з підлітком**

Стиль батьківської виховної взаємодії з підлітком	Ознаки стилю сімейного виховання									
	П+	П-	Зд+	Зд-	В+	В-	З+	З-	С+	С-
Рефлексивний	3,6	2,9	6,4	3,2	8,1	9,3	12,0	9,0	4,0	5,0
Потуральний	33,3	16,7	76,6	16,7	0,0	16,7	16,7	16,7	16,7	66,7
Гіперопіку- вальний	20,0	6,7	20,0	0,0	0,0	6,7	23,3	53,3	6,7	53,3
Автритарний	11,8	4,7	0,0	58,8	21,8	5,9	23,5	17,6	58,8	23,5

Примітка. Значення в колонках П+ (гіперпротекція), П- (гіпопротекція), Зд+ (Потування), Зд- (ігнорування потреб підлітка), В+ (надмірність обов'язків), В- (недостатність обов'язків), З+ (надмірність вимог-заборон), З- (недостатність вимог-заборон), С+ (надмірність санкцій), С- (мінімальність санкцій).

Лише 23,1% досліджуваних з рефлексивним стилем продемонстрували крайню міру кожної ознаки, що свідчить про характерну для цього стилю батьківської виховної взаємодії з підлітком збалансованість у стосунках і відсутність акцентованих проявів.

Для потурального стилю батьківської виховної взаємодії з підлітком характерні найвищі показники потурання та мінімальності санкцій. Батьки прагнуть максимального задоволення будь-яких потреб підлітка, “балують” його. Будь-яке його бажання для них – закон. Пояснюючи необхідність такого виховання, батьки наводять аргументи типової раціоналізації: “слабкість” дитини, її винятковість, бажання дати їй те, чого свого часу були позбавлені самі батьки тощо. Вони схильні обходитись без покарань або ж застосовують їх рідко, покладаючись на заохочення, оскільки сумніваються в результативності будь-яких покарань.

У гіперопікувальному стилі батьківської виховної взаємодії з підлітком найвищі показники у батьків виявилися за такими ознаками: недостатність вимог-заборон до підлітка, коли підлітку все дозволено, він легко порушує заборони, якщо такі є, ні за що не звітує перед батьками, які при цьому не хочуть або не можуть встановити рамки його поведінки, і мінімальність санкцій або їх відсутність в разі ігнорування потреб підлітка та надмірності вимог до нього.

Батьки авторитарного стилю характеризуються високими показниками за шкалою гіпопротекції (батькам “не до нього”, звертають увагу лише тоді, коли трапляється щось серйозне), незнання, нерозуміння потреб підлітка, особливо духовних потреб (емоційний контакт, спілкування, любов) та домінуванням вимог-заборон, коли перед підлітком ставиться величезна кількість вимог, що обмежують його свободу і самостійність. При такому стилі сімейної взаємодії відсутнє потурання, натомість найнижчий показник мінімальної кількості обов’язків підлітка в сім’ї.

Ефективність батьківського виховного впливу забезпечує адекватно організована міжособистісна взаємодія з підлітком, а також його змістовий бік, оскільки для підлітка має значення форма постановки вимог. Часто буває так, що найбільш

правильні впливи, вимоги батьків, коли вони виходять з найкращих намірів, сприймаються підлітками навпаки, стають для них неприйнятними. Дорослий і підліток ніби розмовляють різними мовами: батьки вкладають у свої впливи один зміст, підліток – інший. Таке непорозуміння називають смисловим бар'єром. Він виникає тоді, коли одне і те ж явище має різний смисл для батьків і дитини. Те, що батьки вважають позитивним, дитина вважає негативним (поганим). Виникнення смислового бар'єру є серйозною перешкодою у виховній роботі. Це буває тоді, коли впливи на дитину здійснюються без врахування її мотивів, уявлень про дійсність і саму себе.

Отримані результати засвідчують, що стиль батьківської виховної взаємодії з підлітком та стиль сімейного виховання, що реалізується через певні засоби виховання, є взаємовизначальними.

Переживання підлітками проблем, що виникають як суперечності між ними та батьками – це радше наслідок соціокультурних, аніж психологічних особливостей. Стає цілком очевидно, що корекція цієї проблеми залежить від надання психологічної допомоги і підліткам, і батькам. Останні передовсім потребують зміни батьківських установок, зміни своєї позиції щодо дітей, перегляду системи оцінювання їх, що і складає перспективу нашого дослідження.

Література

1. Алешина Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование / Юлия Алешина. – М. : Независимая фирма “Класс”, 2007. – 208 с.
2. Борисенко З.Т. Психологічні особливості імперативних та діалогічних впливів батьків на підлітків: дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Зоряна Тарасівна Борисенко. – Івано-Франківськ, 2008. – 210 с.
3. Гиппенрейтер Ю.Б. Общаться с ребенком. Как? / Юлия Борисовна Гиппенрейтер. – М. : ЧеРО, ООО “Творческий Центр Сфера”, 2000. – 240 с.
4. Гозман Л.Я., Шлягина Е.И. Психологические проблемы семьи / Л.Я. Гозман, Е.И. Шлягина // Вопросы психологии. – 1985. – № 2. – С. 186 – 197.
5. Крайг Г., Бокум Д. Психология развития / Г. Крайг, Д. Бокум. – СПб. : Питер, 2007. – 944 с.

6. Мухина В.С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество: [учебник для студ. вузов] / Валерия Сергеевна Мухина. – М. : Академия, 2000. – 456 с.

7. Психология подростка. Полное руководство / [ред. А.А. Реан]. – СПб. : прайм–ЕВРОЗНАК, 2003. – 432 с.

8. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкис В.В. Анализ семейных отношений подростков при психопатиях, акцентуации характера, неврозах и невротных состояниях / Э.Г. Эйдемиллер, В.В.Юстицкис – М. : Педагогика, 1992. – 22 с.

9. Юстицкий В.И. Эти трудные почти нормальные семьи / В.И. Юстицкий // Семья и школа. – 1979. – № 8. – С. 32–34.

10. Шэффер Д. Дети и подростки: Психология развития / Дэвид Шэффер. – СПб. : Питер, 2007. – 976 с.

Борисенко Зоряна. Психологический анализ стилей родительского воспитательного взаимодействия с подростками. В статье определено и проанализировано психологическое

содержание понятия "стиль родительского воспитательного взаимодействия с подростком". Основное внимание сосредоточено на изучении соотношения стилевых характеристик семейного воспитания и стиля родительского воспитательного взаимодействия. Обоснована необходимость изменения родительских установок, изменения их позиции относительно подростков, пересмотра системы оценивания их как личностей.

Ключевые слова: стили семейного воспитания: потакающая гиперпротекция, доминирующая гиперпротекция, эмоциональное отграничение, жесткое отношение, повышенная моральная ответственность.

Borysenko Zoryana. Psychological analysis of parents' upbringing interaction with a teenagers. The article defines and analyzes the psychological concept of "style of parents' upbringing interaction with a teenager". The main focus is on studying the correlation of stylistic features of family education and parental educational style of interaction. The necessity of changing parental settings, change its position on teenagers view of evaluating them as individuals.

Key words: style family education: poturayucha hiperprotektsiya, dominant hiperprotektsiya, emotional separation, tough attitude, high moral responsibility.